

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΕΡΧΟΜΟΥ

Τὸν πῶς μεγάλο τὸν καιρὸν κατάβαθα δὲα νοιώσω,
Σὰν ἡ ψυχὴ μου ἀποζητῆ παντοῦ καὶ πάντα Ἐσένα,
Γλυκεῖά, θὰ πάρω τὰ βουνὰ νὰ ρθῶ νὰ σάνταμώσω.
Μακριὰ ἢ Σὲ δὲ θὰ μπορῶ νὰ ζήσω πῶς σὰ ξένα!

Γλυκεῖά, θὰ πάρω τὰ βουνὰ κ' ἀνήμπορος, θάρσιος
Τὸ μέγα τὸ ταξίδι μου πρὸς τὴν παλιὰ τὴ χῶρα
Ὅλες τίς Ἀλπες τίς ψηλές ἐγὼ θὰ δρασκέλῃσω
Καὶ πάντα θὰ δνειρέβουμαι τὴν ἀφραστὴ τὴν ὄρα.

Ἀνήμπορος μὰ δύναμη θὰ δώση μου ἡ λαχτάρα,
Καὶ δὲ θὰ σταματήση με τὸρμητικὸ τὸ ρέμα,
Μηδὲ σὰ βάθη τῆς νυχτῆς ἡ μυστικὴ τρομάρα,
Μηδὲ ὁ γκρεμὸς πὸν ἀχόρταστος πάντα γυρῶβει τὸ αἷμα

Καὶ θάγναντέβω πορφυρὸ τὸ κάθε τοῦ ἤλιου γέμα,
Ἀετόπουλα καὶ γέρακες θὰ φτερουγῶν σιμά μου,
Κι ὅσα στὴ γῆς ἐρημικὰ, μοναχικὰ εἶναι κ' ἔρμα
Θὰ τὰ ξυπνήση κάποτε τὸ γοργοπέρισμά μου.

Καὶ πάντα ἐμπρός, καὶ πάντα ἐμπρός. Τί κ' ἂν με
[δὲρ] ἢ μπόρα;
Τί κ' ἂν οὐριάζει ὁ ἀνεμος, σέρνεται ἀργὰ κ' ἡ λάβα;
Ὡ νῦατα, νῦατα ἀκούραστα καὶ εὐλογημένα νῦατα!
Περπάτα, νὰ τὸ κρῶ νερό, ξεδίπλωσε καὶ τράβα...

Θὰ φτάσω. Πλάση ἑλληνικὴ, σ' ὄλο τὸ κάλλος σου, δὴ
Θὰ σ' ἀγναντέψω ἀπάντεχα, θὰ θημηθῶ, νὰ οἱ τόποι
Πὸν κάθε πράσινη ἀνοιξη, στοῦ Μάη τὸ δροσοβόλι
Πετούσαμε — τρελλὰ παιδιὰ — τὸ πλουμερὸ τὸ τόπι...

Καὶ μέσ' σὰ βάθη τῆς καρδιᾶς τὰνδόν θὰ λαλήση,
Καὶ θὰ ρουφήξω ἀχόρταγα τὸ θυμασίω ἀγέρι.
Γλυκεῖά, κάποιος στὴν πόρτα σου θὰ ῥθῆ νὰ σοῦ
[χτυπήση]
Κ' ἔλβετικὰ ἀγριολούλουδα βουνήσια θὰ σοῦ φέρη!
Γενέβη 1907.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΛΑΓΓΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

εἶναι ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ γιὰ τὸ λαὸ καὶ δέχεται καταθέσεις ἀπὸ **μιά δραχμὴ** κ' ἀπάνω.
Σοῦ πλερώνει τόκο 4 1/2 % καὶ σοῦ δίνει πίσω τὰ χρήματά σου ὅποτε θελήσεις εἴτε ὅλα εἴτε μέρος ἀπ' αὐτά.

§ 5

Ρήγας Φεραῖος.

Ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος ἔμεινε καὶ θὰ μείνῃ εἰθικό εἰδωλο ἐξαιτίας τῆ μεγάλης κ' εὐγενικῆς καρδιᾶς του, τὴν ὀρμητικὴν του φιλοπατρία, καὶ τὸ δραματικὸν του τέλος. Συνεπάρθηκε ὅμως ὁ καλὸς τύχος τόσο εὐκολα

ἸΝΤΙΑΝΙΚΙΑ ΝΥΧΤΙΑ

ΤΟ ΜΑΜΙΕ

«Le jour où les cieux seront confondus, où les étoiles s'obscurciront, je t'arrêterai sur ton chemin, ô Idole ! et, te prenant par le pan de ta robe, je te demanderai pourqu'oi tu m'as ôté la vie».

RUBAIYAT

Μπρὸς ἀπὸ τὴν βεράντα ἔτρεχε ὁ γεροποταμὸς. Ἐτρεχε ἤσυχά κοιμισμένα. Καὶ τὸ φεγγάρι ἔφεγγε πᾶνω του, καράβια εἰδῶν εἰδῶνε, φαντάσματα καράβιων καιροῦ εἰδῶ κ' αἰῶνες πίσω, μὲ μιὰ μὲ δύο πατωσιές, μὲ μιὰ μὲ δύο; σειρές κουπιῶν. Καλὸ βία πλεούμενα, χορτοστεγασμένα, μὲ τὸ μοναδικὸ χρωματιστὸ πᾶνί τους γλυστρούσανε ἀπὸ κόσμους ἄγνωστους σ' ἄγνωστους κόσμους. Βαρκούλες χαμηλές καὶ σουβλερές, ξεχειλισμένες ἀπὸ διπλῆ σειρά γδυμῶν Ἰντιάνων — ὁ κάθε Ἰντιάνος μ' ἓνα καλάμι στὸ χέρι γιὰ κουπί — τρέχανε σαρανταποδαρούσες. Στὸν ἀχνοφώτιστο γύρο τ' οὐρανοῦ ξεδίπλωναν οἱ φοινικεῖς τὰ γιγαντένια ριπίδια τους.

Κ' ἡ τροπικὴ ἡ φύση, καθισμένη στὸ στήθος μου βαριά, μ' ἔλεγε: «Τί θές ἐσὺ εἰδῶ μὲ τὴν ἀλλόκοτη τὴ φορεσιά σου καὶ τὸ ἀκόμα πῶς ἀλλόκοτό σου εἶναι; ποῦθε ἦρθες; τί γυρεύεις; ἀνήσυχη εἶναι ἡ ψυχὴ σου καὶ ξένη, καὶ ἄγριες τὴν ξεσκίζουν ὀρεξές».

«Τὴν ἄπειρη, τῆς ἔλεγα, τὴ βαθειά, τὴ μοιραία σὰν τὸ θάνατο γαλήνη σου δὲ θέλω. Θέλω τὴ ζωὴ γιομάτη ἀπὸ κίνηση, ἀπὸ χαρὲς καὶ ἀγάπη, γιομάτη ἀκόμα καὶ ἀπὸ λύπες. Κι ἂν ὁ πόνος σκουλήκι μὲς τὴ σάρκα μας μ' αἶμα θρέφεται, καὶ ἂν ὁ πόνος θεριεύει καὶ δαγώνει, γεννα ὁ πόνος τὴ χαρὰ, περνοῦνε οἱ σίφουνες οἱ μαῦροι, ξανάρχονται τριανταφυλλίες σὲ αὐγούλες, ξαναγεννιοῦνται μέρες γελαστές, καινούρια ξεφαντώματα, καὶ ἀγάπες νέες».

«Τρέχουνε τὰ νερά σου ποταμὲ σὲ λήθαργο βυθισμένα καὶ ἀνάβουνε στὴν καρδιά μου πόθους γι' ἀφρισμένα κύματα, κύματα πελώρια, κ' οἱ πλατιεῖς ἀμμουδιές σου μὲ κάμουνε νὰ λαχταρῶ γιὰ ξεσκισμένους βράχους».

Πιράξενο τέτοια ὄρα! Ζωντανεύει λὲς ἡ ἀκρο-

ποταμιά. Ἀνάμεσα στὶς φοινικεῖς διάκρινά κατάσπρες σκιές.

Σηκώθηκα καὶ ξεσκούφωτος βγήκα ἔξω. Πλήθαιναν οἱ σκιές καὶ πήγαιναν. Ὅλοι μὲ μούτρα γυρισμένα στὸν οὐρανὸ βλέπανε τὸ φεγγάρι πὸν βλόγιμο ταξίδευε στὸν οὐρανὸ. Τσιμουδιὰ δὲν ἀκούγότανε. Γύρισα κ' ἐγὼ πρὸς τὰ πᾶνω τὰ μάτια καὶ εἶδα μαύρη σκιὰ νὰ σέρνεται στὴν ἄκρη τοῦ φεγγαριοῦ. Μὲ μιὰς ἀκουστήκανε γύρω μου χαμηλές φωνές. «Στιγμὴ γιὰ ἐλεημοσύνη». Ἐκλειψὴ σκέφτηκα. Ἐλεημοσύνη δοσμένη τέτοια στιγμῆ, εἶναι ἐλεημοσύνη στοὺς ἴδιους τοὺς Θεούς. Γιὰ μερικὰ λεπτὰ σχωρνοῦνται χιλιάδες ἁμαρτίες.

«Ἐλεημοσύνη» μουρμούριζαν οἱ ζητιάνοι μ' ὑπερηφάνεια, κ' ἡ μαύρη σκιὰ σερνόταν ὀλοένα σκεπάζοντας τὸ φεγγάρι.

Βάζοντας τὸ χέρι μου στὴν τσέπη μοίρασα ὅλα τὰ λεπτὰ πὸν βρέθηκα πᾶνω μου.

Ἐβίρηνη στὴν ψυχὴ τοῦ Σαχίμπ, κάποιος μουρμούρισε. Εἶτανε ἡ φωνὴ βαθειά, ἐρχόταν, ἔλεγε ἀπὸ τὰ μακριὰ, ἀπάντηση τῆς τροπικῆς τῆς φύσης. Γυρῶ νὰ εἶω. Δυὸ βήματα πῶς κεί, ξερὸς σὰ μούμια, μὲ μάτια μισόκλειστα στεκόταν ἓνας (*) γιόγκης. Ἐκαμα ἓνα βῆμα, μὰ γένηκε ἄφαντος, ἀγέρας λὲς κ' εἶτανε. Στ' αὐτιά μου ὅμως ἀκόμα ἀντηχοῦσε «Ἐβίρηνη στὴν ψυχὴ τοῦ Σαχίμπ».

Λίγα λίγο μαύρισε ὀλοτελὴ τὸ φεγγάρι. Στ' ἀσύννεφο στερέωμα λάμπανε διαμάντια. Κάτω, στὸ πλάγι τοῦ ποταμοῦ φέζανε ἀνθρακίες καὶ καντήλες ἀμέτρητες ἀνάφτηκαν εἰδῶ καὶ κεί. Ὁ ποταμὸς δέχτηκε γυναῖκες καὶ ἄντρες πὸν τρέζανε στὸ ρέμα του νὰ παραδώσουν τίς ἁμαρτίες τους.

Χιλιάδες μαῦρα μάτια στὴν ἀκροποταμιά, μάτια μυριάδες στὸν οὐρανὸ βλέπανε τὴν ἐκδίκηση τοῦ φοβεροῦ δαίμονα Ραχοῦ πὸν ἀκόμα μιὰ φορὰ κατάπινε τὸν Τσάντρα (**).

Ἐδῶ καὶ ἀναρίθμητους αἰῶνες, προτοῦ νὰ γεννηθεῖ ὁ ἄνθρωπος καὶ πρὶν τὸ πρῶτο χορτάρι νὰ βλαστήσει στὸ φλοιὸ τῆς γῆς, ἔρχισε τοῦ Ραχοῦ ἡ κομμένη κεφαλὴ νὰ στριφογυρῆ: σὰ οὐράνια κ-

*) Yogi. Ὁρθῆκος Ἰντιάνος πὸν, παραπτόντας τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου καὶ ἀδιάφορος στὸ καθετὶ, βυθίζεται ο' ἕκσταση θερησκευτικῆ προσπαθώντας ν' ἀναγνωρίσει στὸ ἐγὼ του τὸ Ἐγὼ τὸ Ἀπόλυτο, κ' εἶται ρίχνοντας τὴ φανταστικὰ του ὕλική φορεσιά νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸ Ὑψιστο καὶ Μοναδικὸ Ὄντο. Ἐχοῦνε φήμη θαματούργων καὶ μάγων.

**) Chandra = Τὸ φεγγάρι θεοποιημένο.

ἀπὸ τὰ μάγια τοῦ Κορσικοῦ τοῦ Καταχτητῆ, πὸν καταντάει ἀφίβολο ἂν εἶχε καὶ πολιτικὴ κρίση ἀνάλογη μὲ τᾶλλα προσόντα του. Ἄς ἀφίσουμε ὡς τόσο τὴν ἱστορία νὰ μιλήση.

Ἀπὸ τὰ Σκολειὰ τῆς Ζαγοράς πέρασε σὰ 1780 ὁ Ρήγας στὸ Βουκουρέστι, κ' ἐκεῖ ἐξῶν ἀπὸ τὰ κηθήματα πὸν ἄκουσε σὲ μεγαλῆτερες Σκολές, ἀποτίστηκε καὶ τὰ μεθυστικὰ νερά τῶν ἀρχῶν τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας». Μεθυστικὰ τωόντις, ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι πὸν μᾶς τὸν ἔχασαν ἄλογα καὶ παράκαιρα. Εἶδε σὰ ὄνειρά του ἀνάλογη Δημοκρατία Ἑλληνικὴ, φαντάστηκε πὸς ἦρθε ἡ ὄρα τῆς, καὶ βάλθηκε στὴν πραχτικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ ἰδανικοῦ του. Μπῆκε σὲ συνεννόηση μὲ πολλοὺς δικούς μας ὄχι πολὺ στοχαστικώτερος, καὶ μέσα στὸν τόπο κ' ἔξω καὶ συνέχονα σκόρπιζε ἀπὸ τὴν ἀκούραστη πένα του, — ἀφίνουμε ὅσα δὲν ἀποβλέπανε τὸ σκοπὸ του, — κάμποσα ὅμως ἔργα πὸν εἶχαν ἓνα καὶ μονάχο σκοπὸ, τὴ δημοκρατικὴ ἀναμόρφωση τῆς πατρίδας του. Μαζὶ μ' ἐκεῖνα φανήκανε τότες κ' οἱ Ὕμνοι του, πὸν ἓνας τους ἔφερε κατόπι κλονισμό πρωτογενέρωτο στὸ ἔθνος, καὶ μᾶς ἠλέχτρισε ὕστερ' ἀπὸ αἰῶνες εἰθικό κοιμισμα. Μελετῶντας αὐτὸ του τὸ ἔργο κατανοῦμε νὰ λησμονήσουμε τᾶλλα του φιλο-

λογικὰ δοκιμάσματα, καὶ νὰ λέμε πὸς ἴσως γι' αὐτὸ καὶ μόνο γεννήθηκε ὁ Ρήγας στὸν κόσμο.

Ἐδὲν δύναται σήμερον νὰ θεωρηθῆ ὡς ἔργον τέχνης καὶ φιλοκαλίας ἐξαιρέτου, παρατηρεῖ ὁ ἱστορικὸς μας ξαναγράφοντας τοὺς πρώτους δυὸ στίχους τοῦ περίφημου Θούριου, «Ὡς τότε παληκάρια κτλ.», πὸν τοὺς ἀναφέρει γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ, ἀπὸ τὴ μιὰ πῶς ὁ Ρήγας ἀντιλάλησε τὰ αἰσθήματα τῆς πατρίδας του ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, — σωτὸ αὐτὸ βέβαια, — καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πῶσο χαμηλὰ βρισκότανε τότες τὸ ἔθνος ὅσο ἀπὸ τέχνη καὶ ἀπὸ φιλοκαλία! — Στραβὸ αὐτὸ καὶ ἀνάποδο, ἐπειδὴ ἂν ἡ μεγαλῆτερη τέχνη εἶναι ἐκείνη πὸν καθρεφτίζει πιστὰ τὰ πῶς εὐγενικὰ καὶ τὰ πῶς ἀντρίκια αἰσθήματα, ὄχι μονάχα τῶ συχρόνω, μὰ καὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ τεχνίτη, οἱ δυὸ ἐκείνες ἀράδες εἶναι ἀπὸ τὰ μνημεῖα τῆς εἰθνικῆς μας τέχνης. Οἱ δικοὶ μας ὅμως ὡς τὰ χτές, τί λέω; Ὡς τὰ σήμερα θαρροῦνε καὶ ὀνομάζουνε τέχνη καὶ μόρφωση τένουσια καὶ τὰ ψεύτικα ψυχρολογήματα τοῦ Δασκαλισμοῦ, πὸν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ἐφτάψυχὴ μας ἡ φυλὴ νὰ τὰ βαστάξῃ χωρὶς ἀκόμ νὰ παγώσῃ ὀλοτελξ.

Πέρασε κατόπι ὁ Ρήγας, στὴ Βιέννα πὸν ὑπάρχανε μέσα γιὰ νὰ τυπώνουνα: τὰ ἔργα του, ἐπα-